

ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Γ. Π. ΒΟΥΓΙΟΥΚΑ

ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ

ΕΤΟΣ Θ'.

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1909

ΑΡΙΘ. 10.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ γεωργία καὶ τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Θεσσαλίας· ὑπὸ Ἀρ. Θ. Μουρατόγλου.

Περὶ τῶν ὑδραυλικῶν στροβίλων· ὑπὸ Γ. Β. Γράβαρη, ὑπολοχαγοῦ τοῦ Μηχανικοῦ καὶ καθηγητοῦ τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων.

Ἡ ἀεροπλοία· ὑπὸ Σ. Ἀγαπητοῦ.

Διάταγμα τοῦ ἐπὶ τῶν Σιδηροδρόμων Ἰπουργείου τῆς Αὐστρίας ἀπὸ 28 Αὐγούστου 1904, ἀφορῶν τὰς σιδηροδρομικὰς γεφύρας, τὰς γεφύρας ὑπὲρ τὴν γραμμὴν καὶ τὰς γεφύρας τῶν ὁδῶν προσπέλασεως εἰς τοὺς σταθμούς, μετὰ καταστρώματος σιδηροῦ ἢ ξυλίνου· κατὰ μετάφρασιν Γ. Π. Βουγιούκα.

Ἀρχαιγεσίαι.

Η ΓΕΩΡΓΙΑ

ΚΑΙ ΤΟ ΕΞΑΓΩΓΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.)

Οἱ φρονούντες ὅτι ἡ καπνοκαλλιέργεια ἀπαιτεῖ πολλὰ κεφάλαια συγχέουσι τὰ δύο ταῦτα ὄργανα τῆς παραγωγῆς: Τὸ **χρῆμα** καὶ τὴν **ἐργασίαν**.

Βεβαίως εἰάν τις θέλει νὰ καλλιεργήσῃ 200 μόνον στρέμματα καπνοῦ, ἀπαιτοῦντος πολλὰ ἡμερομίσθια καλλιέργειας καὶ συσκευῆς γεωργικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἔχει ἀνάγκην μεγίστου κεφαλαίου· ἀλλ' ὁ καπνὸς ἀκριβῶς διὰ τοῦτον τὸν λόγον δὲν δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον μεγάλης καλλιέργειας. Ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας

εἰάν γεωργικὴ τις οἰκογένεια καλλιεργήσῃ μικρὸν ἀριθμὸν στρεμμάτων ἀπὸ 2-10, ἀνάλογον τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας καὶ ἰδίως τῶν ἀσθενῶν μελῶν — διότι ὁ καπνὸς ἀπαιτεῖ ἐργασίαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἑλαφρὰν δυναμένην νὰ χρηρηθῇ ὑπὸ γυναικῶν, παίδων καὶ γερόντων — ἡ οἰκογένεια αὕτη δὲν ἔχει ἀνάγκην χρηματικῶν κεφαλαίων, ἀλλὰ κεφαλαίου **ἐργασίας**, ὅπερ διαθέτει καὶ ὅπερ εἰάν δὲν χρησιμοποιοιθῇ διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ ἢ ἄλλης τινὸς ὁμοίας θέλει ἀπωλεσθῇ, διότι ἡ τοιαύτη ἐργασία τῶν ἀδυνάτων μελῶν τῆς οἰκογενείας, διὰ ἓνα ἢ ἄλλον λόγον, δὲν δύναται νὰ τοποθετηθῇ καὶ χρησιμοποιοιθῇ ἀλλοῦ.

Τὸ μέγα πλεονέκτημα τῆς καπνοκαλλιέργειας εἶναι ἡ χρησιμοποίησις τῆς ἐργασίας τῶν ἀδυνάτων μελῶν τῆς οἰκογενείας.

Ἡ τοιαύτη κατεύθυνσις τῆς καπνοκαλλιέργειας δύναται νὰ δώσῃ ἔξοχα ἀποτελέσματα, διότι δύναται νὰ αὐξήσῃ ἄνευ σπουδαίων προκαταβολῶν τὰ εἰσοδήματα τοῦ μικροκτηματίου ἢ μικροκαλλιεργητοῦ κατὰ δρ. 200-1000 ἐτησίως.

Ποσὸν λίαν σεβαστὸν διότι εἶναι 30-100 % τοῦ ὅλου τῶν εἰσοδημάτων τοῦ μικροκαλλιεργητοῦ.

Τὸ ὅτι ἡ καπνοπαραγωγή εἶναι ἀντικείμενον τῆς μικρᾶς καλλιέργειας ἀποδεικνύεται πολλὰ ὡς ὑπὸ τῶν στατιστικῶν πινάκων. Χάριν περιεργείας παραθέτομεν τὴν ἀκόλουθον στατιστικὴν τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας διὰ τὸ ἔτος 1888-1889.

Ἡ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ κατεῖχεν ἑκτάρια 174000 (1 ἑκταρ. = 10 στρεμ.) καλλιεργηθέντα ὑπὸ 163,338 καλλιεργητῶν, ὡς ἐξῆς:

Καλλιεργηται	Ἦτοι	Ἐκαλλιεργησαν
84,535	51,8 %	100 τετρ. μ. καὶ κάτω
10,488	6,4 »	100—500 τ. μ.
18,342	11,2 »	500—1000 τ. μ.
31,347	19,2 »	1 στρ.—2 1/2 στρ.
17,082	10,5 »	2 1/2—10 στρ.
1,544	0,9 »	ἄνω τῶν 10 στρ.
163,338	100,0	

Αἱ αὐταὶ ἀναλογίαι εἶναι καὶ διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος.

Οἱ πίνακες οὗτοι καλῶς δεικνύουσι ὅτι ἡ καλλιεργεῖα τοῦ καπνοῦ δὲν δύναται νὰ εὐδοκίμησῃ εἰμὴ ἐπὶ μικρῶν ἐκτάσεων.

Τὸν περὶ τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ ἀναπτύξεως τῆς καπνοκαλλιεργείας λόγον ἐπεξετείνομεν, διότι φρονοῦμεν ὅτι ἡ θεραπεία τοῦ πολυτίμου τοῦτου φυτοῦ εἶναι προσφοροτάτη ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ λόγφ ἑδάφους καὶ τοῦ κλίματος καὶ τῶν ὑφισταμένων οικονομικῶν ὄρων, ὥστε τὸ φυτὸν τοῦτο τὰ μέγιστα δύναται νὰ συντείνῃ εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Θεσσαλικῆς γεωργίας. Τὸ τοιοῦτον δὲ θέλει ἐπιτευχθῆ διὰ τῆς ἐν τινι μέτρφ βελτιώσεως τῆς ποιότητος τοῦ προϊόντος καὶ τῆς αὐξήσεως τῆς ἐκτάσεως τῆς καλλιεργείας, ἣτις δὲν δύναται νὰ συναντήσῃ σπουδαῖα προσκόμματα. Οἱ Βούλγαροι ἐν μιᾷ μόνῃ ἔξαετία ἑδεκαπλασίασαν τὴν καπνοπαραγωγὴν τῶν· οἱ Θεσσαλοὶ ἔχοντες καὶ γῆν προσφορωτέραν καὶ κλίμα εὐνοϊκώτερον καὶ ἀγορὰν καταναλώσεως ἑξῆσραλισμένην, ἀπὸ πάσης δὲ ἀπόψεως εὐρισκόμενοι ὑπὸ καλλιτέρους ὄρους δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ κάμουν ὅτι ἔκαμον οἱ Βούλγαροι;

Ἡ δεκαπλασίασις δὲ τῆς σημερινῆς καπνοπαραγωγῆς θὰ ῥίψῃ εἰς τὰς θεσσαλικὰς ἀγορὰς ἄνω τῶν 40-50 ἑκατομμυρίων δραμῶν, ὧν ἡ κυκλοφορία τὰ μέγιστα θέλει συντελέσει εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς χώρας.

2) Τὴν δευτέραν θέσιν τῶν ἐξαγομένων Θεσσαλικῶν γεωργικῶν προϊόντων κατέχουσι τὰ **κουκούλια**· τὸ ἐξαγόμενον ποσὸν ἀνέρχεται εἰς 88,491 ὀκ. ἀξίας ἐν ὄλφ δραχ. 1,327,365, ὥστε ἡ τιμὴ τῆς ὀκᾶς ἀνέρχεται εἰς δρ. 15.

Εἰς τὸ ποσὸν δὲ τῶν 1327365 δέον ἔτι νὰ προστεθῇ ἡ ἀξία καὶ τῆς ἑξαχθείσης ὀμῆς ἢ ἐψημμένης μετάξης ἀνερχομένης εἰς δρ. 39160 καὶ ἐκ τῶν εἰς ἄλλας ἐπαρχίας τοῦ κράτους ἑξαχθέντων κουκούλιων ὀκ. 13152 ἀξίας δραχ. 192,280. Ὡστε ἡ ὀλικὴ ἀξία τῶν σηροτροφικῶν προϊόντων — μὴ ὑπολογιζομένης τῆς ἐπιτοπίου καταναλώσεως — ἀνέρχεται εἰς δρ. 1,558,806.

Τὸ σχετικῶς σπουδαῖον τοῦτο ποσὸν παράγεται μόνον εἰς τὸ Πήλιον, τὴν Ἀγυιὰν καὶ Τύρναβον· εἰς τὰ λοιπὰ διαμερίσματα τῆς Θεσσαλίας ἢ σηροτροφία ἢ εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστος,

ἢ ἐλάχιστα θεραπεύεται, ὡς ἐν Καλαμπάκᾳ, Καρδίτῃ κτλ.

Τὸ ἑδάφος τῆς Θεσσαλίας ὡς καὶ τὸ κλίμα τῆς εἶνε λίαν πρόσφορον διὰ τὴν καλλιεργεῖαν τῆς μωρέας καὶ τὴν ἔκτροφὴν τῶν σηρῶν. Ἡ ἑξόχως οἰκιακὴ αὕτη βιομηχανία οὔτε κεφάλαια πολλὰ ἀπαιτεῖ οὔτε ἰδιαίτερας ἐγκαταστάσεις, ὁσάκις ἑξασκεῖται εἰς μικρὰν κλίμακα, ὡς προσήκει εἰς τὴν βιομηχανίαν ταύτην· διότι καὶ αὕτη καὶ ἡ καλλιεργεῖα τοῦ καπνοῦ, ὑπάγεται εἰς τὴν τάξιν τῶν μικρῶν καλλιεργειῶν καὶ τότε δίδει σπουδαῖα κέρδη, διότι κυρίως ἀπασχολεῖ τὰς ἀδύνατους χεῖρας τῆς οἰκογενείας· ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας ἑξασκουμένη εἰς μεγάλην κλίμακα συχνὰ ἀποβαίνει ἐπιζήμιος.

Ἡ σηροτροφία προσήκει νὰ ἑξασκεῖται ἀπὸ τὰς γεωργικὰς οἰκογενείας ἀνευ ἐξόδων καὶ εἰς μικρὰν κλίμακα· ἐκάστη οἰκογένεια δὲν δύναται νὰ ἐκθρέψῃ πλείονας τῶν 1-10 οὐγγιῶν τῶν 25 γραμμαρίων· συνεχέστερον ἢ ἔκτροφὴ πρέπει νὰ περιορίζηται εἰς 1-3 οὐγγίας, ἀναλόγως τῶν μωροφυτεῶν, τῶν διαθέσιμων οἰκημάτων καὶ χειρῶν· εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἢ σηροτροφία δύναται νὰ δώσῃ ἄνω τῶν 100 δρ. κατ' οὐγγίαν, ποσὸν αὐτὸ κατ' ἑαυτὸ ἴσως μικρόν, ἀλλὰ μέγιστον διὰ τὸν προὑπολογισμόν τοῦ μικρογεωργοῦ, ἐν τῇ ὀλότητί του δὲ—ὅταν πολλαὶ οἰκογένειαι καταγίνονται εἰς τὴν οἰκιακὴν ταύτην βιομηχανίαν—μέγιστον διὰ τὴν Πολιτείαν.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς σηροτροφίας ἐν Θεσσαλίᾳ εὐκόλως δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ διὰ μικρᾶς μὲν ἀλλὰ συνεχοῦς καὶ ἐπιμόνου διδασκαλίας καὶ παραδειγματισμοῦ.

Ἡ ἐκ τῆς σηροτροφίας πρόσδοδος τῆς Θεσσαλίας δύναται νὰ ἀνέλθῃ εἰς σπουδαῖα ποσά· ἀλλ' ἰδίως θαύματα δύναται νὰ παραγάγῃ ἢ σηροτροφία, ὅταν ἀναπτυχθῆ ἢ ὑφαντικὴ βιομηχανία τῆς μετάξης.

Ἡ Ἑλβετία μὴ παράγουσα ἐπὶ τόπου οὔτε ἐν κουκούλιον, ἔχει πρόσδοδον πολλῶν δεκάδων ἑκατομμυρίων ἀπὸ τὴν κατεργασίαν τῆς μετάξης, εἰσαγομένης ἐν τινι μὲν μέτρφ ἐξ Ἰταλίας ἀλλ' ἰδίως ἐξ Ἰαπωνίας καὶ Κίνας.

Βεβαίως ἡ ὑφαντικὴ βιομηχανία τῆς μετάξης δὲν δύναται διὰ μιᾶς νὰ εἰσαχθῆ. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτοῦνται καὶ κεφάλαια μεγάλα καὶ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις οὐχὶ ἡ τυχοῦσα· ἀλλ' ἡ ἐπιτευξίς αὐτῶν δὲν εἶναι ἀδύνατος, ὡς μᾶς διδάσκει ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ταύτης ἐν Καλάμαις καὶ ἰδίως ἢ ἐν Ἀθήναις εἰς τὰ λειτουργοῦντα δύο τέλεια ἐργοστάσια κατεργασίας μετάξης.

Ἡ Ἑλλὰς πολλὰ δικαιούται νὰ ἐλπίζῃ ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς σηροτροφίας καὶ τῶν σχετικῶν βιομηχανιῶν.

3) Τὸ πολύτιμον φυτὸν τῆς Ἀθηνᾶς, ἐλάχιστα καλλιεργεῖται ἐν Θεσσαλίᾳ· μόνον ἐπὶ τοῦ ὄρειου Πηλίου εὐρίσκωμεν τὴν ἐλαίαν, καὶ ὅμως αὕτη δίδει γενναῖα εἰσοδήματα· διότι τροφοδοτεῖ τὸ μὲν ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον διὰ διαφόρων προϊόντων ἀξίας 1,266,056 δραχ. εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐπαρχίας ἀποστέλλει προϊόντα ἀξίας 85,779 δρ. μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ἀξίας τῶν ἐκεῖθεν ληφθέντων προϊόντων τῆς ἐλαίας· ὥστε τὰ ἐλαιόδενδρα τοῦ Πηλίου παρέσχον κατὰ τὸ 1906, χωρὶς νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ἐπὶ τόπου καθ' ὅλην τὴν Θεσσαλίαν κατανάλωσις ἣτις μᾶς εἶναι ἄγνωστος, προϊόντα ἀξίας ἐν ὅλῳ δραχμῶν 1,351,835 ὡς ἀκολουθῶς:

Ἀξία τῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀποσταλείσων ἐλαίων	Δρ. 645039
Ἀξία τοῦ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀποσταλέντος ἐλαίου	» 391813
Ἀξία τοῦ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀποσταλέντος πυρηνελαίου	» 140620
Τὸ 1/2 ἀξίας τοῦ ἐξαχθέντος σάπινος »	10000
Ἀξία ἐλαιοπυρήνων ἐξαχθέντων	» 18000
Ἀξία τῶν διὰ τῶν παραμεθορίων σταθμῶν ἐξαχθέντων προϊόντων ἐλαίας	» 60584
Τὸ ὅλον τῶν ἐξαχθέντων προϊόντων »	1266056
Ἡ ἀξία τῶν εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας ἀποσταλέντων προϊόντων μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐκεῖθεν ληφθέντων »	85779
Τὸ ὅλον	» 1351835

Τὸ δὲ μεταξὺ τῆς Θεσσαλίας καὶ τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν τοῦ Κράτους γενόμενον κατὰ τὸ ἔτος 1906 ἐμπόριον προϊόντων ἐλαίας, ἀνῆλθεν εἰς ἐν δολόκληρον ἑκατομύριον δραχμῶν.

Καὶ ὅμως ἡ ἐλαία δὲν καλλιεργεῖται εἰμὴ μόνον ἐπὶ τοῦ Πηλίου, ἐνῶ τὰ 3/5 τῆς Θεσσαλικῆς γῆς εἶναι πρόσφορα διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ πολυτίμου φυτοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἰδίως ἡ ἐπαρχία τοῦ Ἀλμυροῦ, αἱ παρὰ τὰ Φάρσαλα κλιτύς, δολόκληρος ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ Κισσάβου καὶ αἱ πλεῖστα κλιτύς τῆς ἐπαρχίας Λαρίσης.

Πολλοὶ φησὺσιν ὅτι ἡ ἐλαία δὲν δύναται νὰ καλλιεργηθῇ ἐν Θεσσαλίᾳ διὰ λόγους κλιματολογικούς· τὸ τοιοῦτον δὲν εἶνε ἀληθές· διότι εἰς τὸ Β. πλάτος, εἰς ὃ κεῖται ἡ Θεσσαλία, ἡ ἐλαία δύναται νὰ ἀνέλθῃ εἰς ὕψος 350-450 μ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης· κατὰ μέσον ὅρον ἡ ἐλαία δύναται νὰ ζῆσῃ ἐν Θεσσαλίᾳ εἰς ὑψόμετρον 350-400 μέτρ. ἐπομένως, ἂν ὄχι τὰ 3/4 πάντως τὰ 3/5 τῆς Θεσσαλικῆς γῆς παρουσιάζουσι κλίμα πρόσφορον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐλαίας. Ἄλλως τε δὲ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θεοφράστου (βλ. Αἰτ. φυτῶν 5) ἡ περὶ τὴν

Λάρισσαν χώρα ἦτο ἐλαιόφυτος (βλ. Γεωργιάδου Θεσσαλία σελ. 72). — Ἐπίσης κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ L. S. I. Bartholdy, ὅστις περιηγήθη τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰ ἔτη 1803 καὶ 1804, ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Δομοκοῦ εὐρίσκοντο τῆδε ἀκέϊσε ὀλίγα ἐλαιόδενδρα, ὅπερ σημαίνει ὅτι τὸ κλίμα δὲν ἐμποδίζει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐλαίας καὶ εἰς τὸ ὄρειόν τοῦ Δομοκοῦ ὅπερ εὐρίσκεται εἰς ὑψόμετρον 450 περίπου.

Τὰ ἐλαιόδενδρα τῆς Θεσσαλίας κατεστράφησαν ὑπὸ τῆς βαρβαρότητος τῶν πολλῶν καὶ διαφόρων κατακτητῶν οἵτινες κατὰ διαφόρους περιόδους καὶ ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν κατέλαβον τὴν πλουσίαν χώραν τοῦ Πηνειοῦ.

Ἐν γένει οἱ Ἕλληνες ἀμελοῦμεν καὶ περιφρονοῦμεν τὴν ἐλαίαν, ἐνῶ αὕτη ἀξίζει περισσοτέρας ἀγάπης καὶ καλλιτέρων καὶ ἀφθονωτέρων περιποιήσεων, διότι ὅπου λελογισμένως θεραπεύεται ἡ ἐλαία ἐκεῖ ὁ πλοῦτος ἀφθονεῖ καὶ ὁ πληθυσμὸς πολλαπλασιάζεται, ὅπως ἀποδεικνύεται ἐν τῷ δήμῳ Fort National τοῦ Djurdjura τῆς Καβυλίας ὅπου τελείως καλλιεργεῖται ἡ ἐλαία καὶ ἡ συκῆ· ἐκεῖ κατὰ δεκάδα στρεμμάτων συναντῶμεν 1 1/2-2 κατοίκους δηλ. ἡ χιλιμετρικὴ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ ἀνέρχεται εἰς 150-200 κατοίκους, τοῦτέστιν ὁ εὐτυχὴς ἐκεῖνος δήμος ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀπολίτιστον Ἀφρικὴν παρὰ τὴν ἔρημον τῆς Σαχάρας κατοικεῖται διπλασίως πυκνότερον τῆς πολιτισμένης μητροπόλεως τῆς Γαλλίας (πυκνοτ. πληθυσμοῦ Γαλλίας 73.8) καὶ συγχρόνως ὑπερβαίνει ὡς πρὸς τοῦτο τὰ πλεῖστα Κράτη τῆς πολιτισμένης Εὐρώπης. Ὁ εὐτυχὴς ἐκεῖνος δήμος κατοικεῖται ὅκτις πυκνότερον τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο δὲ ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς συκῆς καὶ ἰδίως τῆς ἐλαίας (βλ. l'Agriculteur algerien p. 99).

Ὁ κ. Paul Bourde, διευθυντῆς τῆς γεωργίας τῆς Τύνιδος εἰς τὸ μικρὸν μὲν ἀλλὰ σπουδαιότατον αὐτοῦ σύγγραμμα La culture de l'olivier dans le centre de la Tunisie, ἐξηγεῖ σαφῶς καὶ πειστικῶς διὰ τίνος λόγου ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ Τύνις ἦτο ἄγονος καὶ ἀραιὰ κατ'οικονομίαν, ἐπὶ ρωμαϊκοῦ καὶ δὲ κατέστη πλουσία καὶ εὐδαίμων καὶ ἐπὶ ἀραβοκρατίας πάλιν κατέστη πτωχὴ καὶ δυστυχῆς.

Ὁ κ. Bourde τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀποδίδει εἰς τὴν ὑπαρξιν ἢ ἔλλειψιν τῆς ἐλαίας. Ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ ἐλαία ἦτο ἄγνωστος εἰς τὴν Τύνιδα, καὶ ἡ χώρα ἐκείνη ἦτο δυστυχῆς. Οἱ Ῥωμαῖοι κατακτῆσαντες τὴν Τύνιδα, ἐκαλλιέργησαν καὶ ἐπολλαπλασίασαν τὴν ἐλαίαν καὶ κατέστησαν ἐν πρὶν πτωχὴν χώραν πλουσίαν καὶ κέντρον σπουδαιότατου ἐμπορίου. Οἱ Ἀραβες ὅμως ἐκδιώκοντες τοὺς Ῥωμαίους κατέστρε-

ψαν τὰς ἐλαιοφυτείας καὶ ταυτοχρόνως ἐξεδίωξαν τὸν πλοῦτον καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς χώρας ἐκείνης. — Ἡ Γαλλία καταλαβοῦσα τὴν Τύνιδα, ὄφειλε νὰ προσδιορίσῃ τὴν κατευθύνσιν καὶ πορείαν ἣν ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσῃ, ὅπως καταστήσῃ τὴν νέαν ἀποικίαν τῆς παραγωγικῆν μεταξὺ πολλῶν ἄλλων εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου ἐνησχολήθη καὶ ὁ διευθυντὴς τῆς Γεωργίας τῆς Τύνιδος κ. Bourde ὅστις ὑπέδειξεν ὅτι τὸ γεωργικὸν μέλλον τῆς Τύνιδος ἐγκρατεῖται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐλαιοκομίας. Ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις ἔθεσεν εἰς ἐφαρμογὴν τὰς προτάσεις τοῦ κ. Bourde καὶ ἐνεψύχωσε τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας ἐν Τύνιδι. Αἱ προβλέψεις τοῦ Bourde ὄχι μόνον δὲν διεψεύσθησαν ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὰς ἑαυτοῦ ἐλπίδας ἐπληθύνθησαν καὶ σήμερον ἡ Τυνησιακὴ γεωργία ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ ἡ ἐλαιοκομία τεραστίας καὶ ἀλματώδεις πραγματοποιεῖ προϊόντος.

Ἐκτὸς ἔργον θὰ ἦτο τὸ σύντομον μὲν ἀλλὰ σπουδαιότατον ἔργον τοῦ Bourde νὰ καθίστατο γνωστότερον καὶ παρ' ἡμῖν διότι τὸ ἔργον τοῦτο θ' ἀνέπτυσε καὶ παρ' ἡμῖν τὴν ἀγάπην μας πρὸς τὴν ἐλαίαν ἧς ἡ περιποίησις τὰ μέγιστα θ' ἀνέπτυσε τὸν γεωργικὸν μας πλοῦτον.

4) Αἱ ὀπώραι ἐν γένει τροφοδοτοῦσι τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τοῦ Βόλου διὰ 607401 δραχ. τὸ ποσὸν τοῦτο κατὰ τὰς κλάσεις τοῦ δασμολογίου ὑποδιαιρεῖται ὡς ἑξῆς:

α') Ὀπώραι νωπαὶ	Δρ. 297070
β') » ξηραὶ	» 108617
γ') Σῦκα	» 143914
δ') Ἑσπεριδοειδῆ (ξυνὰ)	» 57800
Τὸ ὅλον	» 607401
Πλὴν τούτων δέ, ἐξάγονται ἔτι εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τοῦ Κράτους ὀπώραι ἀξίας	» 156788
Ὡστε, αἱ ὀπώραι δίδουσι κίνησιν εἰς τὸ ἐμπόριον διὰ	» 764189

Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ ποσὸν τοῦτο ὀλόκληρον παράγεται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τοῦ Πηλίου.

Ἡ παραγωγή τῶν ὀπωρῶν, ἀπαραίτητον εἶνε ν' ἀπασχολήσῃ τοὺς μελετητὰς τῶν γεωργικῶν ζητημάτων τῆς Ἑλλάδος ἐν γένει διότι ἡ ἡμετέρα χώρα εἶνε καὶ θὰ μείνῃ ὁ τόπος τῶν δενδροειδῶν καλλιερειῶν καὶ τὸ μέλλον αὐτῆς ἰδίως ἐπὶ τῶν δενδροειδῶν καλλιερειῶν δύναται ἀσφαλῶς νὰ βασισθῇ.

Ἡ θεραπεία τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ ἡ παραγωγή τῶν ὀπωρῶν εἰς τὸ παρελθὸν δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ σπουδαίαν τινὰ οἰκονομικὴν σημασίαν, διότι ἡ κατανάλωσις τῶν προϊόντων τούτων περιοριζομένη εἰς μικρὰν ἀπὸ τοῦ κέν-

τροῦ τῆς παραγωγῆς ἀκτῖνα ἦτο ἀσήμαντος, διότι αἱ ὀπώραι καὶ ἰδίως αἱ νωπαὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ταξειδεύσωσι μέχρι τῶν μεγάλων κέντρων τῆς καταναλώσεως καὶ λόγῳ δαπάνης καὶ λόγῳ συντηρήσεως.

Σήμερον ὁμως, μετὰ τὴν ἐπελθοῦσαν μεταβολὴν εἰς τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας καὶ λόγῳ ταχύτητος καὶ λόγῳ εὐθηνίας τελειῶς μετεβλήθησαν οἱ ὅροι τῆς παραγωγῆς· ἄλλοτε ἢ εἰς βορειότερα κλίματα μεταφορὰ τῶν νωπῶν καρπῶν, ἂν δὲν ἦτο ἀδύνατος, πάντως ἦτο καὶ λίαν δαπανηρὰ καὶ λίαν ἐπικίνδυνος· σήμερον ὁμως αἱ μεταφοραὶ τῶν τοιούτων προϊόντων, τοσοῦτον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἐτελειοποιήθησαν, ὥστε ἡ Μεσημβρινὴ Γαλλία (Côte d'Azur) τροφοδοτεῖ μὲ καρπούς, ἄνθη καὶ λαχανικά, ὄχι μόνον τοὺς Παρισίους καὶ τὸ Λονδίνον ἀλλὰ καὶ τὸ Βερολίνον καὶ αὐτὴν τὴν Πετροῦπολιν καὶ Μόσχαν.

Τὰ νωπὰ καὶ εὐκόλως καταστρεφόμενα λεπτοφυῆ αὐτὰ προϊόντα διατρέχουσι χιλιάδας τινὰς χιλιόμετρων διὰ νὰ φθάνωσιν εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς καταναλώσεως, ὅπου πωλοῦνται εἰς τιμὰς σχετικῶς ὄχι ὑπερβολικὰς.

Γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας ἐν δωματίῳ ξενοδοχείου μικρᾶς πόλεως, δὲν ἔχω τὰ ἀναγκαῖα βοθητήματα, ὅπως δώσω θετικὸς ἀριθμοὺς περὶ τῶν μεταφορῶν καὶ τῶν τιμῶν τῆς πωλήσεως τῶν ὀπωρῶν, ἀνθέων, λαχανικῶν κλπ. εἰς τὰ μεγάλα κέντρα τῆς καταναλώσεως, ἀλλὰ ἡ ἔλλειψις αὕτη δὲν εἶνε αἰσθητὴ διότι πᾶς τις γνωρίζει εἰς γενικὰς γραμμὰς, ὅτι σήμερον παμμέγιστον διενεργεῖται παγκόσμιον ἐμπόριον τῶν εὐκόλως διαφθειρομένων εἰδῶν περὶ ὧν πρόκειται ἐνταῦθα.

Τὸ ἔδαφος καὶ ἰδίως τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος ἐν γένει εἶνε προσφορώτατον διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν εἰδῶν τούτων, ὧν ἡ κατανάλωσις, ἐφ' ὅσον προάγεται ὁ ἐν γένει παγκόσμιος πλουτισμὸς, τεραστίως αὐξάνει συνεπῶς οἱ Ἕλληνες γεωργοὶ ὀφείλουσι μετὰ στοργῆς καὶ ἐπιμελείας νὰ μελετήσωσι τὰ τῶν καλλιερειῶν τούτων, ὅπως ἐν πλήρει γνώσει καταγίνωσιν εἰς τὴν θεραπείαν αὐτῶν· ἄλλως τε δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, οἱ Ἕλληνες γεωργοὶ δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ ζητήσωσιν εἰς λίαν ἀπομακρυσμένας χώρας ἀγορὰς καταναλώσεως διότι καὶ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ μέγιστα ποσὰ τῶν προϊόντων τούτων δύναται νὰ καταναλωθῶσι καὶ αἱ ἀγοραὶ τῆς Αἰγύπτου καὶ Τουρκίας, ἰδίως αἱ τοῦ Καΐρου, Ἀλεξανδρείας καὶ Κωνσταντινουπόλεως, εἰς λίαν συμφερούσας τιμὰς πληρώνουσι τὰ προϊόντα ταῦτα.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἤδη ἐπαρκῶς δικαιολογοῦσι τὴν σύστασίν μας ὅπως ἡ ἡμετέρα

γεωργία λάβη την πρὸς τὴν θεραπείαν καὶ παραγωγὴν τῶν ὀπωροφόρων δένδρων κατεύθυνσιν· ἀλλὰ δὲν θεωροῦμεν ἐντελῶς περιττὸν νὰ παρατηρήσωμεν ἔτι, ὅτι ὀλόκληρος ἡ Θεσσαλία εἶνε προσφοροτάτη διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς σκῆς· πανταχοῦ ἀπαντᾷ τις τὸ δένδρον τοῦτο ἐν ἀγρία καταστάσει καὶ ὅμως ὑπάρχουσι χωρικοὶ Θεσσαλοὶ — τὸ πρᾶγμα καταντᾷ ἀπίστευτον ἀλλ' εἶνε ἀληθές — οἷτινες οὐδέποτε ἐγεύθησαν νωπὸν σῦκον· καὶ ὅμως τὸ σῦκον καὶ νωπὸν καὶ ξηρὸν εἶνε ἀρίστη τροφή.

Ἐπίσης εἰς ὅλην τὴν Θεσσαλίαν ἀπαντᾷται ἀφθόνως ἡ ἀγρία ἀχλαδέα καὶ ἡ κοκορβευθιά (ἀγρία πιστακία). Τὸ τοιοῦτον καταδεικνύει πόσον τὸ ἔδαφος καὶ τὸ κλίμα τῆς Θεσσαλίας εἶνε πρόσφορον διὰ πλεῖστα ὀπωροφόρα.

Τὸ ὠραῖον Πήλιον, τὸ θαυμάσιον βουνὸν τῆς Θεσσαλίας, τὸ ὁποῖον πολλοὶ ὠνόμασαν Τυρόλον καὶ Ἐλβετίαν τῆς Ἀνατολῆς, εἶνε τόπος ἐξόχως ἐπιδεικτικὸς παραγωγῆς ὀπωρῶν, καὶ ὅμως ἡ σημερινὴ παραγωγή του εἶνε ἐλαχίστη πρὸς ἐκείνην ἣτις ἠδύνατο νὰ εἶνε.

Οἱ εὐφρεῖς καὶ προοδευτικοὶ Πηλιωῖται διὰ πάντων τῶν πολιτικῶν μέσων ἐπιζητοῦσι καὶ δικαίως τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Πηλιωριτικοῦ σιδηροδρόμου καὶ ὅμως παραμελοῦσιν ἢ ἤκιστα ἐπιμελοῦνται τὴν παραγωγὴν ὀπωρῶν, ἐλαιῶν, μετάξης κτλ. διὰ τὰ ὁποῖα εἶνε προσφορώτατον τὸ ὠραῖον βουνὸν ταν. Ἡ αὔξησις τῆς παραγωγῆς θὰ ἐπιφέρει τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τοῦ πλοῦτου καὶ τότε ἡ κατασκευὴ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ὄχι μῖς ἀλλὰ πλείονων θὰ εἶνε εὐχερεστάτη.

5) Τὰ ὄσπρια ἐν γένει τροφοδοτοῦσι τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον κατὰ δραχμὰς 104 χιλιάδας· εἰς τὰς ἄλλας δὲ ἐπαρχίας τοῦ Κράτους ἀπεστάλησαν ὄσπρια ἀξίας 18 χιλ. δραχμῶν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐκεῖθεν εἰσαχθέντων.

Ἐν τούτοις τὰ ὄσπρια ἀπασχολοῦσι 29551 βασ. στρέμ. (=32834 Θεσσαλ. στρέμ.) καὶ παράγονται ἐν ὄλφ ὄκ. 2,300,000 προϊόντος ἔχοντος ἀξίαν δραχ. 960 χιλ. ὡς ἐμφαίνεται ἐν τῷ ἀκολουθῶν πίνακι :

Εἶδος ὀσπρίου	Θεσ. στρ.	Παραγωγή εἰς κοιλὰ	Παραγωγή εἰς ὀκάδ.	Ἀξία δραχ.
Κουκιά	2797	10690	192420	67347
Ἐρέβυθος	13417	31584	694808	451625
Φακαὶ	2609	7464	134352	59458
Φασόλοι	14011	63492	1269840	380852
	32834	113230	2291420	959282

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου καταφαίνεται ὅτι ἡ

κατὰ στρέμμα ἀκαθάριστος πρόσδοδος ἀνέρχεται εἰς δραχ. 32,5.

Ὀλίγον τι περισσότερον τοῦ $\frac{1}{10}$ τῆς ὅλης παραγωγῆς ἐξάγεται, τὰ δὲ $\frac{9}{10}$ καταναλίσκονται ἐν τῷ τόπῳ. Ἡ ὑπὸ τοῦ Θεσσαλοῦ καταναλίωσις ὀσπρίων εἶνε λίαν περιορισμένη μόλις ἀνερχομένη εἰς 8 ὀκάδας κατὰ κάτοικον ἐτησίως συνυπολογιζομένης καὶ τῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τῶν ἄλλων τοῦ Κράτους λυμένων εἰσαγωγῆς, ἀνερχομένης ἐν ὄλφ εἰς 250,000 ὀκάδας.

Τὰ ὄσπρια εἶνε ἀρίστη ἀζωτοῦχος τροφή, ἐπομένως οἱ γεωργοὶ μας ὀφείλουσι νὰ καταναλίσκωσι μεγαλειότερα ποσά· τοῦτο δὲ θὰ ἐπιτευχθῆ ἀναπτυσσομένης τῆς καλλιέργειας αὐτῶν.

Σησαμίου ἐξήχθησαν ὄκ. 87,670 ἔχουσαι ἀξίαν δραχ. 70,136. Ἡ σημερινὴ παραγωγή καὶ τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τοῦ σησαμίου δὲν εἶνε σπουδαία καὶ δὲν θὰ ἤξιζε τὸν κόπον νὰ γείνη ἐνταῦθα ἰδιαίτερος λόγος, ἐὰν δὲν εἴχομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἄλλοτε πρὸ 50ετίας ἡ καλλιέργεια τοῦ προῖόντος τούτου ἦτο σημαντικῶς σπουδαιότερα τῆς σήμερον· κατέπεσε δὲ αὕτη ἔνεκα τῆς ἐν γένει ὑφέσεως τῶν τιμῶν τῶν ἐλαιῶν· ἐν τούτοις τὸ προῖον τοῦτο δύναται κάλλιστα νὰ ὑποστηριχθῆ, διότι σήμερον ὄχι μόνον τὸ σησαμέλιον πωλεῖται καλά, ἀλλὰ καὶ διότι δύναται νὰ δώσῃ ζωὴν εἰς δύο σπουδαίας διὰ τὴν Ἀνατολὴν βιομηχανίας, τὴν τοῦ ταχινίου καὶ τοῦ χαλβᾶ· τὰ δύο ταῦτα προῖόντα εὐκόλως καὶ συμφερόντως δύνανται νὰ τοποθετῶνται ἐν Τουρκίᾳ καὶ ἰδίως τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Ἡ βιομηχανία τοῦ ταχινοχαλβᾶ, φρονοῦμεν, ὅτι ὄλως ἰδιαίτερος πρέπει νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχήν μας, διότι εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ προῖόντος τούτου δύναται νὰ χρησιμοποιηθῆ ἡ σταφυλὴ μεταβαλλομένη εἰς πετιμέζι. Πρὸς τούτοις αἱ μετὰ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ ἐλαίου ὑπολειπόμενα πῆτται εἶνε ἀρίστη κτηνοτροφικὴ ὕλη, ἥς ἡ ἐμπορικὴ ἀξία ἐν τῇ βορειοδυτικῇ Εὐρώπῃ κυμαίνεται μετὰ τῶν 20-23 φράγκων κατὰ 100 χιλιόγραμμα. Ἡ ὑπὸ τῆς ἡμετέρας κτηνοτροφίας χρησιμότης τῶν τοιαύτης φύσεως ὑλῶν θαυμασίως δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς Ἑλλην. κτηνοτροφίας, ἥς τὰ προῖόντα εἶνε λίαν πολύτιμα.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΑΡ. Θ. ΜΟΥΡΑΤΟΓΛΟΥΣ